

Länsstyrelsen Stockholms län

Kopia till

Mark- och Miljödomstolen i Nacka, avdelning 3

Mark och miljödomstolens mål M 3326-22 avseende Nacka kommuns överklagande av Länsstyrelsens beslut 525-16527-2022 om fotbollsplaner i Källtorp.

Mark och miljödomstolen har skickat Nacka kommuns utvecklande av sin talan för yttrande till länsstyrelsen. Som underlag till Länsstyrelsens yttrande till domstolen vill undertecknade miljöorganisationer komma med följande kommentarer till kommunens överklagande. Vi delar länsstyrelsens bedömning att ett anläggande av två 11-spelarplaner på Källtorp är oförenligt med områdets roll som riksintresse för kulturmiljövård och friluftsliv..

Kommunen startade planeringsarbetet utan medvetenhet om riksintressena

Kommunen igångsatte denna planering med ett arrendeavtal som godkändes av kommunstyrelsen den 31 augusti 2020. I de handlingar som låg till grund för beslutet fanns inga uppgifter om att området berördes av två riksintresseområden. Där nämndes endast att marken inte omfattas av någon detaljplan eller områdesbestämmelser samt att den omfattas av strandskydd (Tjänsteskrivelse KFKS 2020/677). Kommunens politiker och beslutande organ har alltså först efter länsstyrelsens förbud uppmärksammas på intressekonflikten med riksintressena. Det är uppenbart att det redan från början funnits brister i kommunens hantering av miljöaspekterna i detta ärende.

Kommunen uttrycker bristande förståelse för den samlade kulturmiljön

Kommunen visar i sitt överklagande liten förståelse för den samlade agrara kulturmiljö som Källtorps bebyggelse och odlingsmark utgör. I överklagandets beskrivning av Riksintresset för kulturmiljövård hoppar man över vad som där sägs om torplandskapet, dit Källtorp i detta sammanhang hör. Riksantikvarieämbetet uppmärksammar i det nyligen upprättade kunskapsunderlaget i en särskild bild Källtorp och dess omgivande odlingslandskap.

Figur 1. Odlingslandskapet vid Källtorps prästboställe. Fotot ur Nascka kommuns kulturmiljöprogram. Även återgivet i Riksantikvarieämbetets kunskapsunderlag för Riksintresset Erstavik 2019-12-03

I Riksantikvarieämbetets kunskapsunderlag för Erstavik skriver man om förhållningssätt: "Torpbefbyggelsen som utmärks av att husen är enskilt belägna och har hög känslighet för tillkommande ny bebyggelse och vegetationsförändringar. Den småskaliga bebyggelsekaraktären är känslig för utbyggnader och ändringar av arkitekturen." Att vegetationen runt torpen skulle ersättas av konstgräsplaner verkar inte ha föresvävat de som på Riksantikvarieämbetet nyligen uppdaterade detta underlag. (Kunskapsunderlag Riksintresset Erstavik 2019-12-03 Riksantikvarieämbetet).

I kommunens beskrivning av Riksintresset för friluftsliv hoppar man över vad som där sägs om förutsättningar för bevarandet och utveckling av områdets värden. Där betonas vikten av att odlingsmarken fortsätter att hävdas: "Odlingsmarkerna brukas. Ängs- och hagmarker hävdas med slätter och bete." -- I samma text skriver man vidare: "Områdets värden för friluftslivet kan påtagligt skadas av nyetablering av bebyggelse och anläggningar som inte främjar friluftslivet inom områdets oexploaterade delar, minskad hävd av odlingslandskapet, bullerstörande verksamheter och åtgärder samt omfattande kalavverkning." (Område av riksintresse för friluftsliv i Stockholms Län FAB 05 Nacka-Erstavik-Flaten).

Kommunens nedvärdering av kulturmiljön Källtorp står också i skarp kontrast till den värdering som görs i den på Erstaviks initiativ nyss utgivna om boken om Erstavik där professor Ulrich Lange skriver "Källtorp är härvidlag bland de märkligaste agrara miljöer som över huvud taget finns kvar i stockholmstrakten" (i *Köpmansfurstens arv: Erstavik, Petersenska huset, herrgårdslandskapet och rekreation för en växande storstad*. Stockholm 2022).

Kommunen har en felaktig bild av hur området utnyttjas

I kommunens överklagande sägs på sidan 6 : " Det aktuella området nyttjas inte av allmänheten idag annat än att det går att se det när man passerar området längs med Ältavägen. Det kvarvarande kulturvärdet måste därför bedömas vara begränsat. Det finns inte heller några naturliga promenadstråk utöver Ältavägen som passerar området och som möjliggör för allmänheten att ta vara på ängsmarken som kulturmiljöområde."

Detta stämmer inte med fakta. Omedelbart söder om den aktuella odlingsmarken går en väl frekventerad stig med utgångspunkt i Hellasgården. Från den stigen ser man in över den öppna odlingsmarken och ekonomibyggnaderna. Denna stig är dessutom en del av kulturmiljön eftersom den på 1700-talet var huvudvägen från Erstavik.

Figur 2. På den gamla ekonomiska kartan över området syns stigen och dess anslutning till gravfältet.

Figur 3 I Stigar vid Källtorp enligt appen Trailforks

Figur 4 Från stigen söder om odlingsmarken ser man in över Källtorps gamla åkermark och ekonomibyggnader.

Argumentet att den samlade kulturmiljön inte kan upplevas av besökaren står dessutom i skarp kontrast till kommunens förslag till kompensationsåtgärder, där man bl.a. föreslår att informera om Källtorps kulturhistoria och gravfältet genom skyltning, samt genomföra återkommande fornvårdande röjningsåtgärder på gravfältet. Denna skyltning och fornvård har rimligtvis till syfte att dra mer besökare till Källtorps kulturmiljö. Men från det aktuella gravfältet öster om odlingsmarken kommer man inte att kunna uppleva sambandet med bebyggelsen och odlingsmarken om fotbollsplanerna kommer att byggas. Det framgår av kommunens egen websida om fotbollsplanerna.¹ Gravfältet, bebyggelsen och odlingsmarken bildar givetvis en samlad helhet i denna mycket speciella kulturmiljö.

Fotbollen som allmänintresse

I kommunens överklagande hänvisar man till Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 december i mål M 7353-19 om Bovallen, där man konstaterar att tillgången till idrottsplatser är av stor betydelse för folkhälsan. "För att främja detta syfte krävs att idrottsplatserna är lokaliserade i närheten av bostäder". Man konstaterar att det föreligger ett starkt allmänintresse av att idrottsverksamhet kan bedrivas inom rimliga avstånd från bostadsområden. Kommunen anser mot den bakgrunden att de anmälda fotbollsplanerna utgör ett starkt allmänintresse.

Det bör dock göras klart att de föreslagna fotbollsplanerna inte kommer att vara lokaliserade i närheten av bostäder. Kommunen har inte övertygat om att Källtorp är den bästa eller enda lokaliseringen av fotbollsplaner i närheten av bostäder vare sig för Sicklaön eller för Älta. Det är ca 3 km till närmaste bostadsområde. Initiativet till att bygga fotbollsplaner i Källtorp togs av fritidsborgarrådet som en reaktion på idrottsrörelsens oro över planbristen och att man var på väg att bygga bostäder i stället för fler idrottsplatser på Sicklavallen och på Nacka IP.

¹ <https://www.nacka.se/stadsutveckling-trafik/har-planerar-och-bygger-vi/sok-projekt-pa-namn/alta/kalltorp-fotbollsplaner/>

Samtidigt som Källtorp ligger långt från bostadsbebyggelsen finns alltså på centrala och tätbefolkade delar av Sicklaön två alternativa lägen för tillkommande 11-spelarplaner. Det rör sig dels Sicklavallen där det tidigare funnits en 11-spelarplan, men där kommunen nu planerar för bostadsbebyggelse och två 7-spelarplaner. Ett medborgarinitiativ har där utvecklat en plan för Sickla Idrottspark (<https://sicklaidrottspark.se/>). Kommunen har gett en markanvisning för området, men ingen detaljplan har ännu utvecklats. Det området är alltså en alternativ lokalisering.

Vid Nacka IP /Järlahöjden planerar kommunen för omfattande bebyggelse som förhindrar att mer än två 11- spelarplaner och en 7-spelarplan kan byggas. Men denna planering ligger för närvarande på is och inget hindrar att man istället utökar idrottsytorna vid Nacka IP/Järlahöjden.

Även om kommunen övertygande argumenterar för att det är ett allmänintresse att bygga fotbollsplaner nära bostadsbebyggelsen så kan vi alltså konstatera att Källtorp inte ligger nära bostadsbebyggelsen och det finns det inget i deras argumentation som säger att detta allmänintresse endast kan tillgodoses i Källtorp.

Nacka den 29 juni 2022

Saltsjöbadens Naturskyddsförening

Mats Widgren, vice ordförande

mats.widgren@outlook.com

Naturskyddsföreningen i Nacka

Ronny Fors, ordförande

ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

Nacka miljövårdsråd

Jan Aman

jan@aman.se

